

En pdf-artikel fra www.salmedatabasen.dk af cand.phil. Helga Kolby Kristiansen

Syng for Herren en glad ny sang Om kampen for de nye salmer

Publiceret i februar 2018

Syng for Herren en glad ny sang - om kampen for de nye salmer

Helga Kolby Kristiansen, cand.phil., tidligere højskoleforstander og formand for FDF

Når man bladrer rundt på Salmedatabasen.dk er det ikke til at forstå, at det kun er 15 år siden, at vi fik den nye salmebog, Den Danske Salmebog. Både her - og mange andre steder - myldrer det frem med nye levedygtige salmer, og spørgsmålet om, hvorvidt der skal synges nye salmer, synes at være ikke-eksisterende. I dag synger vi ikke gamle eller nye salmer. I dag synger vi salmer.

Sådan forholdt det sig ikke, da arbejdet med en ny salmebog lagde fra land i begyndelsen af halvfemserne. Den gamle 70'er salme *Syng for Herren er glad ny sang* kom ikke med i salmebogen, hvilket sikkert var udmærket, men den kunne godt have stået over døren ind til Salmekommissionens arbejde med nye salmer: *Syng for Herren en glad ny sang, om end vejen bli'r både svær og lang.*

Kampen for nye salmer

Arbejdet med de nye salmer havde en tung gang i salmekommissionen, men Pinsedag 2002 sad menigheder landet over med den nye salmebog i hånden. Mange sneg sig sikkert til under gudstjenesten at bladre i den nye salmebog for ved selvsyn at konstatere, hvad der kom ud af 10 års kommissionsarbejde.

Er mine yndlingssalmer forsvundet?

Hvad er der lavet om i de gamle salmer?

Hvilke nye salmer er kommet med?

Var antallet af nye salmer tilstrækkeligt til at kalde den nye salmebog for ny?

Nogen mente, at der var rigeligt med nye salmer. At dansk salmedigtning burde være stop-

pet med Grundtvig, for siden da er der ikke skrevet en eneste god og ordentlig salme.

Andre mente, at der var alt for få nye salmer, fordi de allerede havde "sunget sig forbi" de nye salmer i salmebogen til endnu nyere salmer. At fornyelsen var for latterligt lille.

Kampen for nye salmer gik fra 70'erne til 00'erne hånd i hånd med kampen for nye gudstjenesteforformer, mod orglets eneret på melodierne, for teologi med kant og protest mod regelretheden i Folkekirken i almindelighed og gudstjenesterne i særdeleshed, og de nye salmer blev spydspidsen i denne kamp. Utallige gange mødte jeg rundt omkring i kirkelandskabet indvendingerne, at nye salmer var udtryk for elendig poesi, dårlig teologi og usyngelig melodier. De var uden tyngde og for lette at tygge, hvorimod de gamle salmer var som rugbrød med kerner, hvor der var noget at tygge på. Utallige gange havde vi i de kirkelige børne- og ungdomsorganisationer taget kampen op med præster og organister, der ikke ville lukke nye salmer ind i gudstjenesterne. Mange børn og unge var dog klokkeklare beviser på, at de nye salmer både kunne synges og havde ord, som de tog til sig.

Hvad er en god salme?

I kommissionen blev det en anden form for kamp, for her gjaldt det ikke en generel holdning for-og-imod nye salmer, men en vandring fra salme til salme. Hver eneste salme skulle vindes på argumenter for dens værdi til at komme i salmebogen, hvilket hurtigt rejste spørgsmålet: "*Hvad er en god salme?*"

Alle kunne teoretisk set blive enige om, at en salme - for at kunne kaldes en god salme - skal have poetiske og teologiske kvaliteter, men når vi så alligevel ikke kunne blive enige om de konkrete salmer, tror jeg, at det skyldes, at vi ikke går til salmerne som tomme kar.

Brugen bliver et afgørende argument. Har jeg overhovedet sunget salmen? Hvor meget, hvor og med hvem?

I min familie, som er en gammel kartoffelty-skerslægt, hører salmen ”*Du gav mig, O herre, en lod af din jord*” til arvegodset, og jeg er to-talt ude af stand til objektivt at vurdere, om det er en god salme, for når jeg synger salmen, lægger jeg selv en hel masse til: En slægtshistorie og en familiesammenhørighed. Hjertet lægger noget til, når vi synger salmer, og det er dette ”noget”, der kan være afgørende for, om vi synes, at en salme er god eller dårlig.

I den nye salmebog finder vi børnesalmen *Måne og sol, vand, luft og vind*. Nogen opfattede helt klart denne salme som en letvægter, men når jeg hører den, lægger hjertet en mængde børnestemmer til. Min brug af salmen er nemlig sammen med børn, der holder af at synge denne salme, og derfor er den for mig en god salme. Vejen for en række af de nye salmer blev derfor *både en svær og lang vej*, fordi så få kommissionsmedlemmer havde sunget dem, og de gik naturligt nok alene til dem med en ”anmelder-kritisk” indstilling – og ikke med hjertet.

I denne proces fik jeg hjælp fra Poul Borum, forfatter og kulturdebatør, som har sagt, at god poesi skal svare på, at *jeg er her nu*. Jeg tillod mig så at tilføje ordene *og har hørt evangeliet*. *Salmen skal således tale til og give ord til det nulevende menneskes tro og tvivl*, og afhængig af vores baggrund har vi hørt evangeliet på forskellig vis og forskellige steder. Jeg har hørt evangeliet – udover ved højmesser - ved børne- og ungdomsgudstjenester, ved andagter og stillegudstjenester og har her sunget mange af de

nye salmer. Denne erfaringsbaggrund spillede selvfølgelig med i min vurdering af de nye salmer. Det gav ikke større enighed om de nye salmer, men det gav mig en slags forståelse for den til tider meget store uenighed. De gamle salmer besad så at sige første-fødselsretten til et nummer i salmebogen. Det krævede ikke mange argumenter at fastholde en gammel salme, for de gamle salmer var på mange måder beskyttet af traditionen, hvorimod de nye salmer stod lidt nøgne og skulle klare sig selv.

Lægfolkets indflydelse på Salmebogskommissionens arbejde

Hvordan gik det så? Salmebogskommissionens forslag indeholdt 81 nye salmer, men den efterfølgende høring lagde 36 til, så der i alt kom 117 nye salmer med i den nye salmebog. Høringen blev således helt afgørende for antallet af nye salmer. Her talte lægfolket, og det blev lægfolket, der gik af med sejren for nye salmer. Uden en omfattende høring havde vi næppe haft *Du satte dig selv i de nederstes sted, Menneske din egen magt, Himmelbuens Herre*. Når høringen blev taget alvorligt, tror jeg ikke, at det var fordi, at flertallet af kommissionsmedlemmerne kom til at holde af alle de nye salmer, men skyldtes snarere det faktum, at alle ønskede at værne om, at menighederne stadig havde en fælles salmebog, og det krævede, at der blev lukket flere nye ind. I dag står en række af de salmer, som blev betragtet som værende teologiske letvægtere med usyngelige melodier side om side med gamle salmer og har på den måde ophævet skellet mellem ”gamle salmer og nye salmer”. Hertil bidrager det mylder af nye salmer, som er kommet til siden 2002. Der føres i dag ingen kirkekamp med nye salmer som våben.

En eller flere salmebøger?

En ny autoriseret salmebog skaber ingen fornyelse. Den kan alene viderefremme de mange nye salmer, der var der før salmebogen, og heldigvis stoppede salmeskriveriet ikke med den nye salmebog. Fornyelsen fortsætter. Det myldrer stadig frem både med nye salmer, nye salmedigtere, nye komponister samt nye salmebøger som tillæg til den autoriserede salmebog. Det rejser selvfølgelig også spørgsmålet om, hvorvidt vi i folkekirken kan og skal fastholde en fælles identitet med et fælles salmegods, når vi nu rundt i landets kirker sidder med både den autoriserede salmebog plus 1 – 2 andre nye salmeudgivelser plus en række løsark. Skal vi fastholde autorisationen og se hurtigst muligt at få nedsat en ny salmebogskommission, men vil den ikke allerede være bagefter, inden den kommer i gang, fordi den hurtigt bliver overhalet indenfor af nyskrevne salmer? Eller skal vi slippe salmerne fri og synge løs af salmer, som kastes op på skærme i kirkerne?

Hver dag sin egen salme

Syng for Herren en glad ny sang. Den er gledet ud af salmepertoiret, men *opfordringen* til, at hver ny dag skal synge sin egen salme for Herren er eviggyldig. Vi kender det fra Salmernes Bog i Det Gamle Testamente. *Syng en ny sang for Herren*, sådan begynder salme 96, næsten identisk med 70'ersalmen. Eller som det hedder i salme 47: *Alle folkeslag, klap i hænderne, bryd ud i jubelråb for Gud.* Her er der krop på, der skal klappes og der skal råbes. Velsagtens fordi salmisten den gang også oplevede på sin egen krop og i sit eget liv, at lovprisning af Herren ikke er skønsang, men kalder på alt, hvad der overhovedet kan råbe til Herren. Det er med hjerne og hjerte, hud og hår.

Tidens rytme vor lovsang har, sang vi i 70erne, og det er et evigtgyldigt udsagn tilbage til, da den første salme blev skrevet og ud i al evighed. Hver dag og hver tid kræver sin egen salme.

